

تعریف: درچنین جمله هایی یک مورد یا یک شخص یا .. از بقیه ی موارد جدا و به تعبیری استثناء می شوند.

ارکان:

مُسْتَثْنَى مِنْهُ + إِلَّا + مُسْتَثْنَى
مستثنی را از مستثنی منه جدا می کنیم.
به إلا "ادات استثناء" می گوئیم.

مثال:

جاء الطَّالِبُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ إِلَّا عَلِيًّا. دانش آموزان به جز (غیر از) علی به مدرسه آمدند.

یعنی همه آمده اند و علی نیامده، پس دراین جمله علی از بقیه ی دانش آموزان جدا شده است. به عبارتی علی از

دیگردانش آموزان مُسْتَثْنَى شده است. الطَّالِبُ: فاعل (که مستثنی منه هم است)، إِلَّا: ادات استثناء، عَلِيًّا: مستثنی

رَأَيْتُ الطَّالِبَاتِ إِلَّا فَاطِمَةَ. دانش آموزان را به جز (غیر از) فاطمه دیدم.

الطَّالِبَاتِ: مفعول (که مستثنی منه هم است)، إِلَّا: ادات استثناء، فَاطِمَةَ: مستثنی

قَرَأْتُ كُلَّ كِتَابٍ إِلَّا كِتَابَ الْفَرَنْسِيَّةِ. تمام کتاب هایم را به جز (غیر از) کتاب فرانسه خواندم.

كُلِّ كِتَابٍ (یا كل کتبی): مستثنی منه (کل: مفعول، کتب: مضاف إليه، ي: مضاف إليه)، إِلَّا: ادات استثناء، كِتَابَ: مستثنی

توجه:

۱. مستثنی بودن نقش است، اما مستثنی منه بودن نقش نیست. مستثنی منه درواقع یا فاعل است یا

مفعول یا نائب فاعل یا مبتدا یا خبر یا .. و درمحلِ اِعرَابی به همان صورتی که درمثال های بالا بیان شد، عنوان

می کنیم.

۲. بین ادات استثناء و مستثنی هیییییییییی فاصله ای نیست.

۳. ممکن است بین مستثنی منه و ادات استثناء فاصله ای باشد یا نباشد.

۴. درترجمه ی فارسی روان، مستثنی را بعد از مستثنی منه بیان می کنیم.

۵. اگر پیش از إلا "کل، جمیع، بعض، اکثر، انواع و.." باشد، معمولاً (نه همیشه) همان مستثنی منه ماست.

۶. اگر مستثنی منه ما "کل، جمیع، بعض، اکثر، انواع و.." باشد، با مضاف إلیهش جزء مستثنی منه حساب

می کنیم (مانند سومین مثال بالا).

۷. اگر جمله ی پیش از إلا منفی یا سؤالی باشد، ممکن است مستثنی منه درآن ذکر نشود. مثال:

ماجاء إِلَى الْمَدْرَسَةِ إِلَّا عَلِيًّا. نگفته علی را ازچه کسانی جدا کرده، بنابراین مستثنی منه محذوف است.

۸. درجمله ای که منفی باشد و إلا داشته باشد، معمولاً مستثنی منه محذوف است. مثال:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. (بوده: لَا إِلَهَ مَوْجُودٌ إِلَّا اللَّهُ)

لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. (بوده: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ مَوْجُودٌ إِلَّا بِاللَّهِ)

۹. اگر جمله ی پیش از **إلا منفی باشد** و **مستثنی منه در آن ذکر نشده باشد**، می توانیم جمله را به دو صورت مثبت یا منفی ترجمه نماییم. مثال :

ما جاء إلى المدرسة إلا عليّ. ترجمه ی اول (مثبت و مؤكّد) : تنها (یا فقط) علی به مدرسه آمد.
ترجمه ی دوم (منفی) : [کسی] جز علی به مدرسه نیامد.

لأشترى من السوق إلا كتاب العربية. ترجمه ی اول (مثبت و مؤكّد) : از بازار تنها (یا فقط) کتاب عربی می خرم.
ترجمه ی دوم (منفی) : از بازار [چیزی یا کتابی] جز کتاب عربی نمی خرم.

ما رأيتُ إلا جميلاً. ترجمه ی اول (مثبت و مؤكّد) : تنها (یا فقط) زیبایی دیدم.
ترجمه ی دوم (منفی) : [چیزی] جز زیبایی ندیدم.

* سؤال این درس در آزمون ها: ۱. انواع سؤال های ترجمه ای

۲. محل إعرابی

۳. سؤال مستقیم (عین المستثنى و المستثنى منه في الجملة).

۴. عین الاستثناء في المعنى مؤكّداً.

حقیقی